



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 193/2015-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 12. mája 2015 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED], a spoločnosti AGROCONTRACT Mikuláš, a. s., Mikuláš 631, Dubník, zastúpených spoločnosťou AK H.I.F., spol. s r. o., Na vršku 2, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Dušan Ivan, vo veci namietaného porušenia ich základných práv zaručených čl. 46 ods. 1 a čl. 19 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. septembra 2013 v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Cdo 43/2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] a spoločnosti AGROCONTRACT Mikuláš, a. s., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. januára 2014 doručená sťažnosť [REDACTED], [REDACTED]

(ďalej len „sťažovateľ“), a spoločnosti AGROCONTRACT Mikuláš, a. s., Mikuláš 631, Dubník (ďalej len „sťažovateľka“; spolu ďalej aj „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia ich základných práv zaručených čl. 46 ods. 1 a čl. 19 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 30. septembra 2013 v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Cdo 43/2012.

Sťažovatelia v sťažnosti popisujú chronologický priebeh kauzy, ktorá je predmetom namietaného rozhodnutia najvyššieho súdu:

«1. Okresný súd Rimavská Sobota svojím rozsudkom zo 7. júla 2008, sp. zn. 7C/56/07 (ďalej len „rozsudok súdu prvého stupňa“), rozhodol o našej žalobe vo veci ochrany osobnosti a dobrej povesti právnickej osoby proti žalovanému [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaný“) tak, že žalovanému uložil povinnosť predniesť ospravedlnenie na tlačovej konferencii Strany maďarskej koalície v znení a za podmienok uvedených vo výroku rozsudku, priznal nám právo uverejniť na náklady žalovaného ospravedlnenie v znení a za podmienok uvedených vo výroku rozsudku v určených televíznych staniciach a denníkoch, uložil žalovanému povinnosť zaplatiť nám sumu 300 000,- Sk titulom náhrady nemajetkovej ujmy, vo zvyšnej časti žalobu zamietol a uložil žalovanému povinnosť nahradiť nám trovy konania.

Dôkaz č. 1: rozsudok súdu prvého stupňa

2. Krajský súd v Banskej Bystrici svojím rozsudkom zo 4. februára 2009, sp. zn. 15Co/222/2008, výrokom I zmenil rozsudok súdu prvého stupňa, pokiaľ ide o ospravedlnenie na tlačovej konferencii, výrokom II zmenil rozsudok súdu prvého stupňa, pokiaľ ide o oprávnenie uverejniť ospravedlnenie na náklady žalovaného v určených televíznych staniciach a denníkoch, výrokom III v prevyšujúcej časti návrh zamietol, výrokom IV zmenil rozsudok súdu prvého stupňa, pokiaľ ide o povinnosť žalovaného zaplatiť žalobcovi 1 náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, a výrokom V rozhodol, že žiadny z účastníkov konania nemá právo na náhradu trov konania.

Dôkaz č. 2: rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky na základe dovolania žalovaného svojím uznesením z 31. mája 2010, sp. zn. 4 Cdo 149/2009, (ďalej len „uznesenie dovolacieho súdu“) zrušil rozsudok odvolacieho súdu vo výrokoch I, II, a IV a vo výroku o trovách konania a v rozsahu zrušenia mu vrátil vec na ďalšie konanie.

Dôkaz č. 3: uznesenie dovolacieho súdu

4. Proti uzneseniu dovolacieho súdu žalobca I podal 9. septembra 2010 podľa § 49 a nasl. zákona o Ústavnom súde sťažnosť pre porušenie práva na spravodlivé súdne konanie (článok 46 Ústavy SR) a práva na zachovanie dobrej povesti a na ochranu mena (článok 19 ods. 1 Ústavy SR). Ústavný súd Slovenskej republiky uznesením z 24. novembra 2010, sp. zn. I. ÚS 446/2010-13 (ďalej len „uznesenie ústavného súdu“) sťažnosť odmietol a námietkami smerujúcimi proti právnym záverom dovolacieho súdu sa nezaoberal.

Dôkaz č. 4: uznesenie ústavného súdu

5. Krajský súd v Banskej Bystrici po opätovnom prejednaní veci na odvolacom pojednávaní rozsudkom z 26. októbra 2011, sp. zn. 15 Co 186/2010 (ďalej len „rozsudok odvolacieho súdu“), pripustil späťvzatie žaloby v časti oprávnenia uverejniť na náklady žalovaného rozsudok na televíznej stanici TA3 a JOJ a v tejto časti rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a konanie zastavil. Rozsudok súdu prvého stupňa, pokiaľ ide o ospravedlnenie na tlačovej konferencii, oprávnenie uverejniť ospravedlnenie na náklady žalovaného v určených televíznych staniciach a denníkoch a povinnosť žalovaného zaplatiť žalobcovi I náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 300 000,- Sk zmenil tak, že žalobu v tejto časti zamietol a nás ako žalobcov zaviazal spoločne a nerozdielne k náhrade trov konania žalovanému.

Dôkaz č. 5: rozsudok odvolacieho súdu

6. Proti rozsudku odvolacieho súdu sme podali dovolanie z 22. decembra 2011. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom z 30. septembra 2013, sp. zn. 6 Cdo 43/2012, (ďalej len „rozsudok dovolacieho súdu“) naše dovolanie smerujúce proti rozsudku odvolacieho súdu ako nedôvodné zamietol. Rozsudok dovolacieho súdu nadobudol právoplatnosť 12. novembra 2013.»

Sťažovatelia v sťažnosti uvádzajú, že v dovolaní z 22. decembra 2011 namietali, že v poradí druhý rozsudok odvolacieho súdu z 26. októbra 2011 je založený na nesprávnom právnom posúdení veci, keď podľa ich názoru odvolací súd nesprávne kvalifikoval skutkové tvrdenia žalovaného ako hodnotiace úsudky, na základe čoho dospel k nesprávne právnemu záveru, že nedošlo k neoprávnenému zásahu do práva sťažovateľa na ochranu osobnosti a do práva sťažovateľky na ochranu dobrej povesti právnickej osoby. Na tomto mieste sťažovatelia podrobne takto argumentujú:

„Odvolací súd na s. 23 a 24 svojho rozsudku – rovnako ako dovolací súd vo svojom uznesení v podstate konštatoval, že žalobca 1 inicioval zmenu právnej úpravy, v dôsledku ktorej získal žalobca 2, s ktorým bol žalobca 1 majetkovo a personálne prepojený, majetkový prospech, a preto bol žalovaný oprávnený vysloviť hodnotiaci úsudok, že žalobca 1 zneužil svoju funkciu, konal nemorálne a neeticky, v rozpore so zákonom o konflikte záujmov a v rozpore s nariadením EÚ, pričom je irelevantné, či bolo konanie žalobcu 1 skutočne v rozpore so zákonom alebo s nariadením EÚ alebo nie. Tento právny záver sme považovali a aj považujeme za nesprávny a neprijateľný. Samotné iniciovanie zmeny právnej úpravy a existencia majetkového alebo personálneho prepojenia totiž nie sú dostatočným skutkovým základom pre konštatovanie nezákonnosti konania žalobcu 1.

Žalovaný tvrdil, že žalobca 1 konal v rozpore s ústavným zákonom a že zneužil svoju funkciu. Vzhľadom na to, že takéto konanie zodpovedá trestnému činu zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 Trestného zákona, hodnotiace úsudky žalovaného predstavovali obvinenie z trestnej činnosti. Obvinenie z trestnej činnosti je mimoriadne závažným zásahom do práva na ochranu osobnosti a podľa judikatúry navyše každé nepravdivé obvinenie z trestnej činnosti zakladá nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 1Co/15/97. In Zbierka rozhodnutí a stanovísk súdov SR, č. 2000. č. 3, s. 25).

V tejto súvislosti sme uviedli, že právny názor odvolacieho súdu, podľa ktorého pre posúdenie oprávnenosti kritiky žalovaného je irelevantné, či žalobca 1 skutočne konal v rozpore so zákonom o ochrane verejného záujmu alebo či bola predmetná zmena právnej úpravy potrebná na zosúladenie slovenskej právnej úpravy s komunitárnou právnou úpravou, je podľa nášho názoru neprijateľný. Posúdenie tejto otázky je totiž nevyhnutné

na posúdenie splnenia základnej podmienky oprávnenosti kritiky, ktorou je jej vecnosť. Odvolací súd sa otázkou vecnosti kritiky bližšie nezaoberal a poukázal len na to, že kritika žalovaného bola vecná preto, že vychádzala z pravdivých skutočností uvedených v rozsudku.

Odvolací súd skonštatoval, že všetky skutkové tvrdenia uvedené na s. 23 rozsudku sú pravdivé. V dovolaní sme poukázali na to, že nie je pravdou, že žalobca 1 inicioval zmenu predmetnej právnej úpravy, ani že v dôsledku tejto zmeny žalobca 2 získal vyššie dotácie. Nárok na dotáciu vyplýva zo splnenia podmienok stanovených nariadeniami Európskeho spoločenstva, ktoré sú nezávislé od vnútroštátnej právnej úpravy. Aj v prípade, ak by určitému subjektu nárok na dotácie podľa komunitárnej úpravy vnútroštátna právna úprava odopierala, tento subjekt by sa ho mohol domáhať na súde priamo na základe komunitárnej úpravy, pretože podľa článku 288 druhého odseku Zmluvy o fungovaní Európskej únie je nariadenie priamo uplatniteľné vo všetkých členských štátoch. Ako sa uvádza v rozhodnutiach súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu, zmena tejto právnej úpravy predstavovala zosúladenie slovenskej právnej úpravy s komunitárnym právom.

Preto skutkové tvrdenia (pričom nie všetky z nich sú pravdivé) uvedené na s. 23 rozsudku odvolacieho súdu nepreukazujú, že by sa žalobca 1 svojím konaním dopustil trestnej činnosti, alebo že by konal protiprávne, nemorálne alebo neeticky, ako to tvrdil žalovaný vo svojich výrokoch.

V dovolaní sme tiež namietali, že kritika žalovaného okrem toho, že nebola vecná, nebola podľa nášho názoru ani konkrétna a primeraná. Žalovaný okrem toho, že žalobcu 1 bez akéhokoľvek skutkového základu nepravdivo obvinil z trestnej činnosti, svoje výroky prezentoval verejne, aby boli čo najviac medializované a aby mali čo najširší dosah. Jeho hodnotiace výroky, ktoré odvolací súd označil za oprávnenú kritiku, vôbec nesmerovali k verejnej diskusii o správnosti postupu žalobcu 1 z hľadiska súladu slovenskej právnej úpravy s komunitárnou úpravou, ale vyznievali škandalizujúcim spôsobom, príznačným pre bulvárnu tlač a nie pre vecnú diskusiu. Vzhľadom na to, že odvolací súd úplne ignoroval vecnú stránku oprávnenosti kritiky (súladi konania žalobcu 1 so slovenskou a komunitárnou právnou úpravou), dospel k nesprávnemu právnemu záveru, že kritika žalovaného bola

oprávnená a nepredstavovala neoprávnený zásah do práva žalobcu 1 na ochranu osobnosti a práva na ochranu dobrej povesti žalobcu 2.“

Sťažovatelia sú toho názoru, že najvyšší súd sa v odôvodnení namietaného rozsudku vyjadril k ich dovolacím námietkam iba okrajovo a k niektorým sa nevyjadril vôbec. Na tomto mieste sťažovatelia dôvodlia, že hoci v dovolaní poukazovali na to, že odvolací súd sa otázkou vecnosti kritiky bližšie nezaoberal a konštatoval len to, že kritika žalovaného bola vecná, pretože vychádzala z pravdivých skutočností uvedených v rozsudku, najvyšší súd v namietanom rozsudku bez ďalšieho tento názor odvolacieho súdu len zopakoval. Podľa sťažovateľov najvyšší súd v predmetnom dovolacom rozhodnutí k ostatným námietkam dovolania, najmä k otázke konkrétosti a primeranosti kritiky a k námietke nesprávnej kvalifikácie skutkových tvrdení žalovaného ako hodnotiacich úsudkov nezaujal žiadne stanovisko, námietky sťažovateľov ani nevyvrátil, ani nespochybnil. Sťažovatelia označené okolnosti považujú za porušenie ich základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Postup najvyššieho súdu, ktorý v namietanom rozsudku potvrdil právny názor odvolacieho súdu obsiahnutý v jeho rozsudku z 26. októbra 2011 (vyplývajúci z právneho názoru dovolacieho súdu obsiahnutého v jeho predchádzajúcom uznesení), a síce že kritika žalovaného bola oprávnená, považujú sťažovatelia za porušenie svojich základných práv zaručených čl. 19 ods. 1 ústavy.

V závere svojej sťažnosti sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd po prijatí ich sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol vo veci nálezom, ktorým by vyslovil porušenie základných práv sťažovateľov zaručených čl. 46 ods. 1 a čl. 19 ods. 1 ústavy a ich práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 43/2012 z 30. septembra 2013, predmetný rozsudok zrušil a vrátil vec najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a priznal tiež sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 19 ods. 1 ústavy každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej o zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). Teda úloha ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní návrhu nespočíva v tom, aby určil, či preskúmanie veci predloženej navrhovateľom odhalí existenciu porušenia niektorého z práv alebo slobôd zaručených ústavou, ale spočíva len v tom, aby určil, či toto preskúmanie vylúči akúkoľvek možnosť existencie takéhoto porušenia. Ústavný súd teda môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenej pochybnosti javí ako neopodstatnený (I. ÚS 4/00).

Dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť je absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

Ústavný súd z obsahu namietaného, ako aj predchádzajúceho súvisiaceho rozhodnutia zistil tieto relevantné skutočnosti, z ktorých pri svojom rozhodovaní vychádzal:

Odvolačný súd vo svojom v poradí druhom rozsudku z 26. októbra 2011 vo vzťahu k aplikácii § 11 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“) v otázke posúdenia oprávnenosti zásahu do práv vyplývajúcich z citovaného ustanovenia poukázal na potrebu dôsledného odlíšenia, či výrok ktorého primeranosť je v konkrétnom prípade posudzovaná, patrí do kategórie skutkového tvrdenia alebo hodnotiaceho úsudku (kritiky), kde platí, že oznámenie pravdivého skutkového tvrdenia (informácie) nezasahuje do práva na ochranu osobnosti a dobrej povesti a v prípade hodnotiaceho úsudku vyjadrujúceho subjektívny názor autora, ktorý

nemožno akokoľvek dokazovať, prípustná kritika (nezasahujúca do práv podľa § 11 Občianskeho zákonníka) musí spĺňať kritéria vecnosti, konkrétosti a primeranosti.

Odvolací súd považoval za skutkové tvrdenia informácie, že sťažovateľ sa stal štátnym tajomníkom Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky a v danej pozícii inicioval zmenu normatívneho právneho aktu upravujúceho poskytovanie štátnej podpory vo forme priamych platieb v poľnohospodárstve, okrem iného aj poskytovanie podpory pre pestovateľov tabaku a že v dôsledku uvedenej zmeny získala vo finančnom vyjadrení o 4,4 milióna slovenských korún vyššiu podporu (dotáciu) sťažovateľka, u ktorej je sťažovateľ jej akcionárom a manželka sťažovateľa členkou dozornej rady.

Ostatné výroky kvalifikoval odvolací súd ako hodnotiace úsudky, teda kritiku. Krajský súd tiež zdôraznil, že pri vymedzení obsahu skutkových tvrdení sa neuspokojil len s formuláciami vytrhnutými z kontextu výrokov žalovaného, ale zohľadnil celý slovný prejav žalovaného, pri ktorom tento poskytol informácie o sťažovateľovi a formuloval svoju kritiku. Na tomto mieste poukázal krajský súd na konkrétne vystúpenie žalovaného, kde tento ako poslanec parlamentu na tlačovej konferencii informoval, že v marci 2006 boli vypracované pravidlá pre poskytovanie podpory v poľnohospodárstve uverejnené vo vestníku pôdohospodárstva, kde žiadosti o podporu mali byť podávané v termíne od 1. do 21. apríla 2006. Podľa vyjadrenia žalovaného predneseného na uvedenej konferencii po zmene vlády a vedenia príslušného ministerstva bol 10. októbra 2006 vo vestníku uverejnený dodatok k týmto pravidlám týkajúci sa poskytovania podpory v oblasti pestovania tabaku a že na základe tohto dodatku sťažovateľka získala už uvedenú dotáciu. Krajský súd na tomto mieste uzavrel, že pravdivosť týchto informácií ako skutkových tvrdení bola v konaní preukázaná, resp. nebola sporná, preto nimi nedošlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv sťažovateľa a ani do dobrej povesti sťažovateľky.

Krajský súd v odôvodnení svojho rozsudku ďalej prezentoval výroky žalovaného, ktoré kvalifikoval ako hodnotiace úsudky, teda kritiku, a ktoré žalovaný vyslovil na spomínanej tlačovej konferencii a v diskusných televíznych reláciách (predovšetkým výroky znenia, že išlo podľa názoru žalovaného o účelovú zmenu; zmenu pravidiel počas hry; zmenu v prospech firmy, kde je sťažovateľ akcionárom; že žalovaný nevie, či je to úplne v poriadku so zákonom č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone

funkcií verejných funkcionárov v znení neskorších predpisov; že osobná a morálna zodpovednosť je na strane sťažovateľa a pod.). Odvolací súd vysvetlil, že správne právne posúdenie pri vyhodnotení prípustnosti (oprávnenosti) prednesenej kritiky si vyžadovalo preveriť, či daná kritika spĺňala kritériá vecnosti, konkrétosti a primeranosti. V nadväznosti na to bolo konštatované, že kritika bola vecná, keďže mala dostatočný podklad v už prezentovaných pravdivých skutkových tvrdeniach, ďalej že kritika bola konkrétna, pretože na základe konkrétnych prednesených skutočností umožňovala každému vytvoriť si vlastný názor na jej závery a že súčasne spĺňala aj kritérium primeranosti, a to aj s prihliadnutím na postavenie oboch aktérov (kritika i kritizovaného), ktorí mali postavenie osôb verejne činných vykonávajúcich správu vecí verejných, teda svojou formou a obsahom nevybočovala z medzí nutných na dosiahnutie sledovaného cieľa, ktorým bolo vyvolanie verejnej diskusie o závažnej otázke celospoločenského záujmu, a síce či postup a konanie sťažovateľa ako verejného funkcionára bolo alebo nebolo zneužitím jeho funkcie.

Dovolanie podané proti rozsudku krajského súdu z 26. októbra 2011 odôvodnili sťažovatelia dovolacím dôvodom podľa § 241 ods. 2 písm. c) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), a síce že je rozsudok založený na nesprávnom právnom posúdení veci. V sťažnosti podanej ústavnému súdu poukázali sťažovatelia na argumentáciu, o ktorú podané dovolenie opreli.

Najvyšší súd namietaným rozsudkom dovolanie sťažovateľov zamietol ako nedôvodné. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že nezistil existenciu väd konania taxatívne vymedzených ustanoveniami § 237 OSP a iných väd, ktoré by mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, preto sa následne zaoberal správnosťou napadnutého rozsudku z hľadiska sťažovateľmi uplatneného dovolacieho dôvodu, a to správneho právneho posúdenia veci. Na tomto mieste najvyšší súd vysvetlil, že nesprávnym právnom posúdením veci treba rozumieť nesprávnu aplikáciu hmotného práva na zistený skutkový stav alebo jeho nesprávny výklad, ktorý má za následok nesprávne rozhodnutie. Podľa názoru dovolacieho súdu právny záver odvolacieho súdu o neopodstatnenosti žaloby zodpovedal zistenému skutkovému stavu, a bol preto správny,

pričom odvolací súd po zrušení predchádzajúceho svojho rozhodnutia pri nezmenenom skutkovom stave rozhodol v súlade s právnym názorom najvyššieho súdu vysloveným v uznesení sp. zn. 4 Cdo 149/2009 z 31. mája 2010 (prijaté v prvom dovolacom konaní) a zhodne s týmto uznesením podrobne vyšpecifikoval, ktoré výroky žalovaného považoval za skutkové tvrdenia a ktoré za hodnotiace úsudky, pričom svoje závery podložil zodpovedajúcimi právnymi úvahami. Najvyšší súd sa pritom s týmto odôvodnením stotožnil a v podrobnostiach sa naň odvolal.

Vo vzťahu k argumentácii sťažovateľov dôvodil, že neuznal ich námietku, podľa ktorej mali žalovaným prednesené hodnotiace úsudky predstavovať obvinenie z trestného činu, pretože podľa jeho názoru hodnotiaci úsudok o tom, že sťažovateľ konal v rozpore s ústavným zákonom a že zneužil svoju funkciu bez ďalšieho, nezakladá obvinenie z trestnej činnosti. Ustálený skutkový stav v predmetnej veci – obsah výrokov žalovaného, podľa najvyššieho súdu takýto záver neumožňoval. Za neudržateľnú považoval najvyšší súd aj námietku sťažovateľov, že kritika by mohla byť považovaná za vecnú, len ak by sťažovateľ skutočne konal v rozpore so zákonom č. 357/2004 Z. z. o ochrane verejného záujmu pri výkone funkcií verejných funkcionárov v znení neskorších predpisov a ak by zmena právnej úpravy nebola potrebná na zosúladenie slovenskej právnej úpravy s komunitárnou právnou úpravou. Na tomto mieste najvyšší súd argumentoval, že by kritika bola prakticky neuskutočniteľná, ak by mohla byť považovaná za vecnú len vtedy, ak by jej predchádzalo autoritatívne rozhodnutie príslušného orgánu o kritizovaných skutočnostiach, resp. ak by kritizujúci mohol takéto rozhodnutie predvídať.

Ústavný súd konštatuje, že konflikt dvoch ústavou chránených hodnôt, o ktoré v prípade sťažovateľov ide (sloboda prejavu v kolízii s právom na súkromie, tiež s právom na ochranu dobrej povesti), nie je možné vzhľadom na ich povahu vyriešiť normatívne, a teda na všeobecnej úrovni pre každý jednotlivý prípad. Je tak úlohou orgánov aplikácie práva, predovšetkým všeobecných súdov, aby pri prerokovávaní konkrétneho sporu zisťovaním miery dôležitosti oboch v kolízii stojacich ústavných hodnôt dospeli k záveru o potrebe uprednostnenia jednej z nich. To korešponduje s už judikovaným názorom ústavného súdu, podľa ktorého všetky základné práva a slobody sa chránia len v takej miere

a rozsahu, dokiaľ uplatnením jedného práva alebo slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu, či dokonca popretiu iného práva alebo slobody (IV. ÚS 256/07). Ak záver všeobecných súdov plynúci z porovnávania dvoch ústavou chránených hodnôt nie je arbitrárny alebo zjavne neodôvodnený, a tak súčasne ústavne neudržateľný, nemá ústavný dôvod zasahovať doň.

Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) konštantne zohľadňovaná aj ústavným súdom pri jeho rozhodovacej činnosti, pokrývajúca prípade kolízie práva na ochranu súkromia s právom na slobodu prejavu, sa vyznačuje značnou rôznorodosťou, kde každý prípad je jedinečný, a preto nie je možné vyvodiť z nej striktné všeobecné pravidlá, ale je potrebné náležité posúdenie skutkových okolností prípadu a následné starostlivé vyváženie týchto vzájomne protichodných garancií.

I napriek spomínanej rôznorodosti judikatúry sa v oblasti riešenia difamačných sporov zvykne zohľadňovať niekoľko relatívne pevných, základných orientačných kritérií, ako sú status osoby, do ktorej osobnostných práv malo byť zasiahnuté; obsah a forma prejavu; status autora prejavu, ako aj úmysel, cieľ a motív autora prejavu, ktorých systematickým posúdením možno uzavrieť, či bude daná prednosť slobode prejavu, alebo naopak osobnostným práva (pozri napr. III. ÚS 385/2012).

V intenciách uvedených kritérií poukazuje ústavný súd v prvom rade na postavenie sťažovateľa v čase uverejnenia dotknutých prejavov, ktorý ako štátny tajomník patril do kategórie osôb verejne činných, u ktorých podľa stabilizovanej judikatúry platia širšie limity kritiky, teda povinnosť znášať v porovnaní s inými osobami vyššiu mieru kritiky. Takisto ako nemenej relevantnú treba do úvahy zobrať skutočnosť, že kritika žalovaného predstavovala svojím obsahom tzv. politický prejav (prejav týkajúci sa správy vecí verejných) disponujúci najsilnejšou prezumpciou práva takýto prejav realizovať. Ďalším dôležitým faktom, ktorý v posudzovanom prípade nemožno opomenúť, je status žalovaného v rozhodnom čase, ktorý ako opozičný poslanec predniesol kritiku namierenú proti predstaviteľovi vlády. Judikatúra ESLP totiž vyžaduje silnú ochranu prejavov opozičných

politikov kritizujúcich vládu, čo odôvodňuje argumentom zdravej demokracie a tiež princípom ochrany menšiny, keď momentálna politická menšina musí byť v záujme plurality ochraňovaná pred represiou za kritiku momentálnej politickej väčšiny (pozri napr. rozhodnutia ESLP Castells proti Španielsku z 23. apríla 1992, sťažnosť č. 1179/85 a Incal proti Turecku z 9. 6. 1998, sťažnosť č. 22678/98). V neposlednom rade treba dodať, že silným neutralizačným faktorom miery ochrany osobnostných práv sťažovateľa vyplývajúcim z postavenia sťažovateľa ako člena exekutívy je aj skutočnosť, že vďaka uvedenému statusu disponoval sťažovateľ širokými možnosťami realizovať svoju mediálnu obhajobu proti prednesenej kritike, inými slovami, uskutočniť zamýšľanú ochranu svojich práv prioritne v rámci politickej arény. Toto sú podľa mienky ústavného súdu okolnosti, ktoré pri riešení konfliktu a starostlivom vyvažovaní vzájomne kolidujúcich hodnôt museli byť zohľadnené, a to v prospech slobody prejavu žalovaného.

Pri posudzovaní primeranosti obsahu výrokov žalovaného postupovali podľa názoru ústavného súdu konajúce súdy v súlade so všeobecne zaužívanou praxou ESLP, kde sa osobitne rozoberajú tvrdené fakty a osobitne hodnotiace výroky, pričom hodnotiacim úsudkom, u ktorých ich subjektívny charakter vylučuje dôkaz pravdy, sa ochrana poskytuje za predpokladu, že majú dostatočnú oporu v objektívne existujúcich faktoch. S námietkami sťažovateľov o zjavne nesprávnej kvalifikácii skutkových tvrdení žalovaného ako hodnotiacich úsudkov, ktoré námietky by mohli signalizovať spomínanú arbitrárnosť namietaného rozhodnutia, sa ústavný súd nestotožňuje. Výroky žalovaného boli totiž zo strany súdov, ako tieto samy poznamenali, vyhodnotené v širšom kontexte a rozhodujúce bolo celkové vyznanie dotknutých prejavov. Súdy na tomto mieste prezentovali obsahové vyznanie jednotlivých výrokov, ktoré podľa názoru ústavného súdu spolu s podstatnou skutočnosťou, keď žalovaný vyzýval adresátov prejavu na vytvorenie si vlastného názoru na správanie sťažovateľa, tvoria dostatočnú platformu a logický základ pre kvalifikáciu špecifikovaných častí prejavov žalovaného ako hodnotiacich úsudkov. V odôvodnení rozhodnutí súdov bolo v nadväznosti na to precízne poukázané na skutkový základ – prezentované fakty, o ktoré sa hodnotiace úsudky žalovaného opierali a na základe ktorých súdy primeranosť a adekvátnosť kritiky žalovaného hodnotili. Základný princíp aplikovaný

judikatúrou EŠLP, ktorý si vo svojej rozhodovacej praxi osvojil aj ústavný súd, a síce poskytnutie ochrany tým hodnotiacim úsudkom, ktoré sa opierajú o dostatočný faktický základ, bol tak v danom prípade dodržaný.

Ústavných súd sumarizujúc uvedené východiská, relevantné právne závery odvolacieho súdu, na ktoré sa najvyšší súd v namietanom rozsudku odvolal, ako aj právne závery najvyššieho súdu obsiahnuté v namietanom rozsudku nehodnotí ako vykazujúce známky arbitrárnosti či ústavnej neudržateľnosti. V tejto spojitosti možno zdôrazniť, že nejde o porušenie základného práva na súdnu ochranu, ak súd nerozhodne podľa predstáv účastníka konania a jeho návrhu nevyhoví, ak je takéto rozhodnutie súdu v súlade s objektívnym právom. Do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po použití relevantných právnych noriem vo veci rozhodnú za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (III. ÚS 185/09).

Ústavný súd je toho názoru, že stanovisko konajúcich súdov formulované pri riešení otázky ochrany osobnostných práv sťažovateľa (ako aj práva sťažovateľky na ochranu dobrej povesti) v strete so slobodou prejavu realizovanou žalovaným je dostatočne podporené východiskami ustálenými na základe spomínaných orientačných kritérií difamačnej judikatúry a zároveň sa opiera o akceptovateľné vyhodnotenie relevantných skutočností, na základe ktorých dali súdy prednosť ochrane slobody prejavu pred právami osobnostnými.

Vzhľadom na uvedené závery posúdil ústavný súd námietky sťažovateľov ako zjavne neopodstatnené a sťažnosť v zmysle uvedeného podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia, odmietol.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. mája 2015